

Factsheet risicoselectie binnen de Belastingdienst **(blauw)**

De capaciteit van de Belastingdienst is beperkt. Voor het toezicht betekent dit dat de Belastingdienst keuzes moet maken over de inzet van verschillende instrumenten. Deze keuzes worden gemaakt op basis van het nalevingsgedrag van belastingplichtigen. Om het risico van niet naleving te bepalen maakt de Belastingdienst in zijn toezicht op aangiften onder meer gebruik van risicomodellen en digitale selectieregels. Daarnaast wordt voor het toezicht gebruik gemaakt van bijvoorbeeld digitale bestanden (zoals query's en lokale applicaties) en is de kennis en het geoefende oog van medewerkers een belangrijke factor in het toezicht.

Risicomodellen: Een risicomodel schat de kans op een correctie van bijvoorbeeld aangiftes, gebaseerd op een set van variabelen die correcties van historische aangiftes zo goed mogelijk verklaren. Risicomodellen zijn algoritmes die op basis van deze historische datapatronen een indicatie (een risicoscore) geven van het in de toekomst voorkomen van een bepaalde, vooraf gedefinieerde, uitkomst. Dat kunnen

Met opmerkingen []: Ik zou dit niet zo noemen. Risicomodellen zijn producten. In dit geval producten die direct invloed hebben op burgers (want deze controle bijvoorbeeld een aangifte en doen een uitworp of bepalen een risicoscore).

Dashboard en eenmalige analyse zijn interne producten die geen directe invloed hebben op burgers. Query's en LOA zijn lijstjes en applicaties, geen producten.

Met opmerkingen []: Risicomodellen en signaalmodellen. De term wordt doorelkaar heen gebruikt en is niet uniform binnen de BD, wij gebruiken voor alle modellen de naam risicomodel in de beantwoording.

Met opmerkingen []: Graag hier de eerdere definitie gebruiken en niet het woord algoritmes. Dat kan de verwarring verhogen. Deze definitie klopt niet.

De uitkomst van een risicomodel is feitelijk een signaal "pssst kijk hier eens naar". Medewerkers die de controle doen weten niet waarom een aangifte wordt uitgeworpen. Zij weten alleen dat het risicomodel een hogere kans op een fout ziet in een aangifte.

(positieve of negatieve) fouten zijn in aangiften maar bijvoorbeeld ook bijzondere fenomenen (zoals fraude).

Selectieregels: als onderdeel van een selectiemodule worden selectieregels vastgesteld op basis van de kennis en expertise van medewerkers van de Belastingdienst. Hierbij kan gedacht worden aan vakkennis, kennis van wet- en regelgeving of ervaringen uit voorgaande jaren. Met deze selectieregels worden specifieke onderdelen van de aangifte getoetst, bijvoorbeeld of een specifieke aftrekpost hoger is dan een bepaald normbedrag.

Selectieregels zijn "**als-dan**" regels op basis van de wet en kennis en ervaring van medewerkers, die leiden tot uitworp. Hiermee wordt van een hele set van aangiften beoordeeld welke aangiften onder toezicht moeten worden geplaatst, waarbij specifiek aangegeven kan worden op grond van welke selectieregel(s) de aangifte uitgeworpen is.

Omdat er meer aangiften worden uitgeworpen op basis van selectieregels dan dat er toezichtscapaciteit is, moet een handmatige doorselectie plaatsvinden. Afhankelijk van de capaciteit en keuzes in het toezicht worden de uitgeworpen aangiften behandeld door een medewerker.

Query's zijn een verzameling van gegevens die uit meerdere gegevensbronnen komen. Zij kunnen bijvoorbeeld worden gebruikt om veldcontroles in te stellen bij ondernemers waarbij de kans op niet naleving groot wordt geacht.

Onderzoeken naar risicoselectie van de Belastingdienst

Er zijn in 2019 twee onderzoeken bij (Datafundamenten & Analytics) DF&A afgerond.

1. De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) heeft geconstateerd dat de Belastingdienst voldoende verbetermaatregelen heeft getroffen om informatie te beveiligen. Naar aanleiding van de eindbrief van de AP heeft de TK 29 november 2019 vragen gesteld over de informatiebeveiliging bij DF&A c.q. de Belastingdienst, de genomen maatregelen en de omvang van het onderzoek van de AP.

2. De Algemene Rekenkamer (ARK) gaf op 11 juni naast een aantal aanbevelingen, een positief oordeel over het gebruik van risicomodellen en selectiemodellen.

Lopende onderzoeken

De ADR is eind 2019 gevraagd om in 2020 onderzoek te doen naar de wijze van totstandkoming van risicomodellen, selectieregels, data-analyses en query's bij de Belastingdienst (incl. Toeslagen), in kaart te brengen welke waarborgen daarbij gelden en hoe deze getoetst worden. De ADR heeft deze opdracht aangenomen en recentelijk is een aangesteld die zo spoedig mogelijk de opdrachtformulering gaat uitwerken en een bijbehorend tijdpad vaststelt. De van de Belastingdienst wordt hierbij betrokken

De **Autoriteit Persoonsgegevens** (AP) doet onderzoek bij **Toeslagen** naar de verwerking van bijzondere persoonsgegevens en bekijkt of sprake is geweest van etnisch profileren.

De [] Belastingdienst heeft in zijn brief van 1 november 2019 de AP in overweging gegeven risicomodellen, te weten het (totstandkomings)proces voor risicomodellen, de selectieregels en data-analyse bij Belastingdienst/Toeslagen in het onderzoek te betrekken. De Belastingdienst is in afwachting van de resultaten van het AP-onderzoek. Het is nog niet bekend wanneer het wordt afgerond.

De **Nationale Ombudsman** is dit jaar een onderzoek gestart naar de wijze waarop *overheden* omgaan met klachten over etnisch profileren. Dit onderzoek moet leiden tot een helder kader voor de behandeling van klachten over etnisch profileren.

Met opmerkingen [] } Moet hieronder ook nog genoemd worden dat de ARK onderzoek doet naar algoritmes? Dit onderzoek spitst zich toe op voorspellende en voorschrijvende algoritmes. Ze hebben diverse voorbeelden uit gevraagd bij de diverse dienstonderdelen. Dit is eind januari 2021 gereed. Zie voor meer info: <https://www.rekenkamer.nl/actueel/lopend-onderzoek/zicht-op-algoritmes>